

---

# ZMĚNY FRANCOUZSKÉ OBRANNÉ STRATEGIE - SÁZKA NA VESMÍR

Výdaje na armádu jsou snižovány na celém světě, proto i Francie opouští svou tradiční vojenskou koncepci nezávislé jaderné obrany a snaží se vysoké vojenské náklady sdílet spolu se svými evropskými partnery.

Jak ke změně francouzské obranné strategie došlo? Francouzská veřejnost se totiž postupně začala dožadovat úroků z tzv. mírových dividend, tj. začala žádat vyšší výdaje na školství, zdravotnictví, ochranu životního prostředí.

Začalo to redukcí některých zbraňových projektů, od jiných projektů se upustilo docela. Plánovaný počet tanků AMX se snižuje z původních 1200 na 800. Snižují se početní stavy pozemního vojska z 280 000 na 225 000 vojáků. Bojové letouny vojenského letectva budou kráceny ze 400 na 375 a také vojenské námořnictvo přijde o blíže neurčený počet starších lodí.

Nicméně jako pozitivní se jeví skutečnost, že současně **budou rozšiřovány francouzské obranné kosmické a družicové programy.**

Tím, že Francie navrhla, aby obě evropské jaderné mocnosti - Francie a Velká Británie - spolupracovaly při tvorbě evropského jaderného odstrašení, udělala čelem vzad své nezávislé jaderné politice. Tato spolupráce možná povede ke společné stavbě raketonosné ponorky. Zatím prvním společným projektem bude zřejmě letecká řízená jaderná střela ASLP (Air Sol Long Portée), tedy zbraň pro Brity zcela nová. Francouzi by se rádi rozdělili nejen o náklady na její výrobu a vývoj, ale také o nutné náklady na její zařízení a provoz. Zbraň by se tak stala skutečně evropskou.

Poprvé za celou jednu generaci byla ve vládních kruzích vedena kontroverzní debata o vojenských výdajích. Na jadernou, kosmickou a konvenční výzbroj a výstroj se na léta 1993 a 94 plánuje okolo 205 mld. FRF. To sice vyjadřuje jistou **stabilizaci vojenských výdajů**, ale až do nedávné doby byly plánovány výdaje v pětiletých cyklech, a za současné administrativy žádný takový plán připraven nebyl. Na léta 1992-94 byl připraven **plán krátkodobý**, protože bylo zřejmě rozhodnuto snížit do konce prezidentského období Françoise Mitterranda v roce 1995 vojenské výdaje co nejvíce.

Loni na podzim se francouzský parlament zabýval programem, který byl přijat vládou pana Pierre Bérégovoy. Tento program však měl být předložen již na konci roku 1991, a tak vzhledem k tomuto ročnímu zpoždění se musela armáda i vojenský průmysl řídit krátkodobými plány. To ovšem nebránilo vládám paní Edith Cressonové a pana Pierre Bérégovoy, aby neovlivňovali armádu na základě autority hlavy francouzského státu bez toho, aby informovali parlament. Do jisté míry to ukazuje, že pro francouzské politiky není otázka obrany tak důležitá jako dřív.

V červenci 1991 bylo rozhodnuto zastavit program pozemních strategických řízených střel S.45, které měly nahradit střely S.3D v sílech v Plateau d'Albion v jiho-východní Francii. Nebyly to sice mobilní střely tohoto typu jako byly vyvinuty ve Spojených státech nebo v bývalém SSSR, ale bylo možné je využít i pro protiraketovou obranu. Před několika měsíci byla zrušena objednávka série šestnácti střel M.45 pro strategické raketonosné ponorky, protože jejich počet se má na přelomu století snížit z pěti na čtyři. Loňského roku nařídil francouzský prezident přerušení jaderných zkoušek v Pacifiku, protože doufal, že takové gesto povzbudí další jaderné mocnosti v jeho následování. A opravdu, americký prezident Bush podepsal dohodu o šestiměsíčním moratoriu jaderných zkoušek, což by eventuálně mohlo vést i k úplnému zákazu všech zkoušek v roce 1996.

Loni v červnu francouzská vláda zrušila program řízených střel Hades. Tyto operačně taktické střely s proměnlivou dráhou letu měly původně nahradit francouzské dělostřelecké střely Pluton.

Žádné z těchto rozhodnutí nebylo předloženo k debatě v parlamentu, avšak všechny se objevily ve výzbrojním a výstrojním zákoně na léta 1992-94. Francouzští poslanci a senátoři byli pouze pozváni, aby zákon odhlasovali, místo aby nejprve návrh zákona řádně prodiskutovali. Doba platnosti zákona je jiná než za uplynulých 30 let. Týká se pouze tří let, přičemž rozpočet na rok 1992 byl odsouhlasen parlamentem až na konci minulého roku. Proti tomuto zákonu je opozice (a nejen ona), která žádá, aby se o vojenském rozpočtu hlasovalo znovu, protože vláda mezitím snížila rozpočet na výzbroj a výstroj o 5 mld. FRF. Provedla to tak, že „zmrazila“ některé z výdajů, a tak dosáhla v r. 1992 dalších úspor.

Pan Bérérovoy byl v této době ministrem financí a ekonomiky, v dubnu 1992 se stal ministerským předsedou a hned navrhoval další vojenský program. Jeho političtí protivníci jej proto nařkli ze „svévolné manipulace“. Ve skutečnosti ale návrh obsahoval další zpřesnění a doplnění, včetně toho, že měl být omezen jen na léta 1993-94. Vzhledem k tomu, že návrh udává jen celkovou sumu určenou na výzbroj a výstroj a neudává další podrobnosti, zdá se, že **hlavní rozhodnutí budou přijata až v r. 1995**. Odklad takových rozhodnutí je zdůvodněn tím, uvedl ministr obrany Pierre Joxe, že „se sovětské impérium rozpadlo“ a „místo přesné identifikovatelné hrozby se objevila další nebezpečí, která způsobují, že se francouzská armáda musí přizpůsobovat změněnému strategickému kontextu a čelit novým rizikům a rozšířené světové nestabilitě“. Ministr obrany dále uvedl, že „k tomu ještě přistupuje zhoršení ekonomické situace, a to právě ve chvíli, kdy je nutné provést důkladnou přestavbu francouzských ozbrojených sil“. Závěrem zdůraznil „solidaritě při budování nové Evropy“. Ve světle takových faktů se jeví rozumné, že všechna důležitá rozhodnutí byla ponechána až Mitterrandovu nástupci a širšímu evropskému fóru.

Ministr obrany také vyhlásil, že slabá vojenská politika nemůže být napravena koordinovanou společnou evropskou zahraniční politikou. To je další problém, neboť Francie si na jedné straně chce uchovat svobodu rozhodování, ale na druhé straně se musí podřídit omezení vyplývajícím z ohledů na spojence v Evropě a Asii, se kterými má uzavřeny multilaterální i bilaterální smlouvy. Nově vzniklá politická situace zřejmě Francii přiměje, aby tyto své závazky přehodnotila.

Jistě vzniknou i další problémy, jako například problém rekrutace pro síly rychlého nasazení mimo hranice Francie a problémy vojáků základní služby (povinné národní služby), jejichž hlavním úkolem je obrana francouzského území. Tyto problémy byly zdůrazněny i rozhodnutím francouzského prezidenta, aby se války v Perském zálivu zúčastnili pouze vojáci z povolání a dobrovolníci. Problém účasti francouzských ozbrojených sil v mírových misích OSN, akcích Evropského společenství, akcí v Jugoslávii nebo v Kambodži, je zpracováván vojenskými štáby již od roku 1991.

Podle ministra Joxe nový pružný program výzbroje a výstroje umožní modernizovat vojenské zařízení v situaci příznivé tomu, aby mocnosti střední velikosti krátily své vojenské rozpočty. Veřejné mínění je totiž stále více a více nakloněno takové politice, která by umožňovala, aby národy měly prospěch z tzv. mírových dividend.

Jinými slovy, prioritami pro veřejnost se stávají školství, zdravotnictví, bytová výstavba, životní prostředí.

A jsou to právě tyto požadavky ze strany daňových poplatníků, které přiměly francouzskou vládu, aby upustila od tolik ceněné vojenské nezávislosti ve prospěch šířeji pojaté evropské bezpečnosti. To znamená, že se vojenský rozpočet Francie nezvýší, a zároveň se francouzskému vojenskému průmyslu (patrně třetímu nejdůležitějšímu na světě) podaří vyhnout se těm nejkřutějším a nejpřísnějším omezením státních výdajů na nákup zbraní.

Jednotlivé druhy francouzských ozbrojených sil budou restrukturovány. Stanou se **mobilnějšími, lépe organizovanými, budou vyzbrojeni tak, že se stanou „kompatibilnějšími“ se spojeneckými vojsky.** Proto nemůže být ministr obrany Joxe obviňován z toho - jak to činí jeho političtí odpůrci - že je zodpovědný za politiku, který snižuje obranyschopnost Francie.

Ve své podstatě se redukce programu vojenské výzbroje a výstroje bude týkat všech tří druhů francouzských ozbrojených sil (pozemního vojska, letectva a námořnictva) - vyjma vojenského četnictva, což je vojenská složka, která plní nejen vojenské úkoly, ale i úkoly týkající se veřejné bezpečnosti.

**Nejvíce bude postiženo pozemní vojsko.** V šesti letech (přesněji od r. 1992 do 1997) klesne počet vojáků o 20 % (u toho 280 000 na 225 000), což je právě tak velký pokles jako po skončení války v Alžíru. Polovina divizí, které existovaly na konci osmdesátých let, bude položena na oltář ekonomice, to znamená, že počet 15 divizí se sníží na 7.

„Takové změny,“ přiznává ministr Joxe, „budou znamenat především snižování počtu vojáků základní služby, pouze menší snižování počtu důstojníků a poddůstojníků. Počet vojáků z povolání se ale bude zvyšovat, aby mohly být vytvořeny „profesionální“ vojenské jednotky, které by mohly být nasazeny i mimo francouzské hranice.“ Dále ministr vysvětlil, že všechna tato opatření budou provedena bez zbytečného zvyšování počtu štábů. Bude zachováván přirozený rytmus odchodu do důchodu podle věku, hodnosti, specializace.

V důsledku toho bude zrušena řada objednávek výstroje a výzbroje a velké množství objednávek bude „rozloženo na delší období“, čímž je míněno, že tyto objednávky budou pozdrženy nebo prostě odloženy na neurčito. Bude odložen program operačně taktických řízených střel Hades. Bude zastaven program obrněných vozidel VAB, budou redukovány koupě lehkého obrněného vozidla VBL, protitankových střel dlouhého doletu Trigat, protitankových střel krátkého doletu Eyrx, protiletadlových střel Mistral, redukován bude také program vybavení rádiovými pojtky nové generace. Program protitankového vrtulníku Tigre (konstruovaného ve spolupráci s Německem) bude „rozložen na delší období“. Rovněž bude redukován hlavní program pozemního vojska tank AMX Leclerc, který má nahradit tank AMX-30 B2. Obrněné divize budou mít dva pluky, každý po 80 tancích. Původní počet tanků AMX Leclerc 1200 se snižuje na 800, což představuje redukci asi o jednu třetinu.

Redukce dalších dvou druhů ozbrojených sil nebude tak velká jako tomu bylo v pozemním vojsku. **Vojenské letectvo** sice bude mít méně bojových letadel, zato budou té nejvyšší kvality, což je v souladu s opatřeními nového náčelníka štábu letectva generála Vincenta Lanaty. Jeho snahou je především využít co nejlépe

zkušeností získaných ve válce v Perském zálivu. Francouzské vojenské letectvo nebude mít ani 400 bojových letounů organizovaných do operačních letek, což bylo kdysi pokládáno za absolutní minimum. V roce 1997 to bude 375 nejmodernějších letadel, včetně bojových letounů Mirage 2000 a bojových letounů Rafale, jichž se ovšem redukce nedotkne.

Z programu vojenské výzbroje a výstroje není jasné které letouny nahradí DC-8 a dopravní letadlo Transall. Tato letadla se v současné době velmi často používají v různých akcích v různých částech světa, a tak začínají jevit známky opotřebenosti. Je proto zkoumána celá řada variant programu dopravních letadel po roce 1994, od dalších objednávek amerického letadla Hercules C-130, až ke koupi ruského Antonova, který by byl vybaven francouzskými motory Snecma CFM-56, případně zakoupení použitých DC-8 nebo čtyřmotorového airbusu A-340, což by bylo ale velmi drahé.

**Vojenské námořnictvo** přijde o řadu starších plavidel, která nebudou nahrazena systémem 1 : 1. Nicméně i nadále bude pokračovat výstavba jaderné letadlové lodi Charles de Gaulle pro bojové letouny Rafale, a také bude pokračovat výstavba fregat třídy La Fayette. (O možnosti výstavby druhé lodi třídy Charles de Gaulle není známo nic.)

Revoluční změny se odehrají v kosmické obraně a v jaderných zbraních. Po mnoho desetiletí, kdy bylo nejvíce prostředků věnováno vývoji jaderných zbraní, začíná být nejvíce pozornosti a prostředků věnováno vesmíru: snížení důležitosti prvního umožňuje raketový start druhého. Byly zrušeny projekty pozemních strategických řízených střel S.45 a operačně taktických řízených střel Hades a program na léta 1993-94 redukuje prostředky na modernizaci zařízení oceánského námořnictva (FOST). Oceánské námořnictvo je stále ve středu pozornosti, nicméně má být také redukováno. Námořnictvo má pouze šest ponorek na jaderný pohon vyzbrojených torpédy určených k ničení nepřátelských ponorek (místo plánovaných osmi), a čtyři ponorky na jaderný pohon třídy Triomphant vyzbrojené balistickými střelami (místo původních šesti).

Nová generace strategických ponorek bude vyzbrojena řízenými balistickými střelami M.5, které budou mít údajně několik bojových hlavic s technologií Stealth, umožňujících zasáhnout cíl až na vzdálenost 8000 km. Ale uvedení těchto ponorek do provozu (předpokládá se, že každá z nich bude mít 16 řízených balistických střel M.5) je plánováno nejdříve za 15 let, tj. na začátku r. 2005. Do té doby budou ponorky vyzbrojeny již existujícími střelami M.45. Bude také pokračovat výzkum verze M.5 (nazývané MS5) ohledně možnosti jejich instalace v podzemních sílech v Plateau d'Albion v Avignonu namísto současných střel S.3D. Zatím však vláda v tomto směru žádné rozhodnutí neučinila.

Omezení finančních zdrojů určených pro francouzské jaderné síly umožňuje financovat rozsáhlý kosmický program. **Kosmická obrana se stala prvořadou prioritou** - jedná se zde o projekt průzkumné družice Helios, elektronickou družici Znon, komunikační družici Syracuse a radarovou družici Osiris. V Evropě zatím spolupracuje Francie pouze s Itálií a Španělskem na programu družice Helios určené pro kosmický průzkum.

Ministr obrany Joxe tyto programy začal podporovat zejména po zkušenostech z války v Perském zálivu, kdy byla Francie po zpravodajské stránce příliš závislá



na informacích, které jí v oblasti Perského zálivu poskytovaly Spojené státy. Nicméně i Francouzi poskytovali Američanům určité informace: Američané veřejně poděkovali za služby, které jim poskytla francouzská družice Spot, která přispěla vítězství ve válce tím, že poskytovala údaje o cílech přímo ve středu láruku pro letecké posádky a řízené střely s plochou dráhou letu Cruise.

Francie by v současné době ráda získala vedení v Evropě v oblasti jaderného odstrašení. Zahájila cilevědomý program kosmického sběru informací s tím, že se mohou připojit i ostatní státy Evropského společenství. První krok již byl učiněn: Spolu se Španělskem bylo vytvořeno **družicové informační centrum**, kde se budou školit důstojníci ve vyhodnocování zpráv získaných průzkumnými družicemi. Něco podobného se připravuje i s Německem v programu radarové družice Osiris. Podle francouzského ministra obrany je to zrovna taková sázka na budoucnost, jako byl ve své době francouzský jaderný program.

Aby nový vojenský program mohl být splněn, požaduje francouzský ministr obrany z hrubého národního důchodu 3,1 %. V roce 1991 to bylo 3,4 %. Tato čísla ukazují, že se vojenský rozpočet snižuje, a mimo to jsou také politickým signálem určeným spojencům Francie, aby si uvědomili, že bezprostředním cílem Francie je **rovnoměrné rozdělení vojenských výdajů mezi všechny evropské státy**.

Z tohoto hlediska je nový francouzský program výzbroje a výstroje vlastně přechodem mezi dvěma různými koncepty: Konceptem bývalé francouzské politiky vojenské nezávislosti a tím dnešním, který vyzývá všechny evropské státy k odpovědnosti za bezpečnost svého vlastního kontinentu, i když to zřejmě bude znamenat oslabení paktu NATO.

Také nedávná francouzská vyhlášení o jaderné spolupráci jsou založena na podobném základě jako pružný francouzský program výzbroje a výstroje, který udává pouze množství zdrojů (které zůstávají stále stejné), ale který hlavně určuje další směr: satelitní spojení a sběr informací. To vyžaduje především opustit nadále neudržitelnou pozici vojenské nezávislosti a přejít k **vytváření jisté formy evropské obranné integrace**.

Tímto způsobem by vysoké náklady na výzkum, vývoj a výrobu nových zbraní a systémů byly sdíleny všemi státy Evropského společenství a evropský vojenský průmysl by byl chráněn proti ohromnému americkému vojensko-průmyslovému komplexu.

Bohužel podle posledních dostupných zpráv se zdá, že francouzská vláda nemá ani v nejmenším úmyslu probírat návrh nového zákona vojenské výzbroje a výstroje v parlamentu. Návrh zákona byl pouze vytištěn a tím snad má být demonstrováno, že s ním všichni souhlasí.

Podle některých politiků to má za důsledek, že francouzský vojenský průmysl zůstal bez potřebných směrnic pro restrukturalizaci. Náskok mají zatím pouze dodavatelé. Často je citován předseda společnosti SAGEM Francois Le Menestrel: "Dejte nám strategické cíle, my vám dáme potřebnou technologii."

Pravdou je, že s tak nízkou parlamentní většinou se vláda zřejmě bojí hlasování v Národním shromáždění, a proto se vyhýbá diskusi na tak choulostivé téma jakým je třeba vojenský rozpočet. Nechce riskovat, aby se hlasování o jakékoli sporné otázce nezvrhlo v hlasování o nedůvěře k vládě, zejména když se šíří zvěsti o tom,

že prý vojenský program na léta 1992-94 je „čistá fikce“, a že prý jsou na armádu vynakládány „nedostatečné prostředky“.

Podle článku pplk. Geoffrey Cox v Army Defence Quarterly Journal 1/1993 přeložil a redakčně upravil J. Furmánek.

---

## OZBROJENÉ SÍLY MAĎARSKÉ REPUBLIKY

I když v současné době Maďarská republika již není státem, s nímž bezprostředně sousedíme, máme mnoho společného. Porovnáme-li počet obyvatel, rozlohu území a jiné údaje, tedy charakter politického a sociálního uspořádání či ekonomiku, můžeme dospět k závěru, že tyto země mají více podobného, než-li stejného, než to, co je výrazně odlišuje. Proto lze i srovnávat podmínky a možnosti jejich ozbrojených sil. Z těchto důvodů byla vybrána informace z materiálů ÚVI (AI čís. 833/1993), kterou po redakční úpravě a zkrácení předkládáme v této rubrice.

\* \* \*

Maďarsko je parlamentní republika, se systémem několika stran, s vyváženou zákonodárnou, výkonnou a soudní mocí. V čele nezávislého státu stojí prezident (volený Národním shromážděním na pětileté období), jenž je zároveň vrchním velitelem ozbrojených sil. Nejvyšším orgánem státní moci a současně jediným zákonodárným sborem je jednokomorové Národní shromáždění. Výkonnou moc představuje rada ministrů (vláda), v jejímž čele stojí předseda vlády. Členy rady ministrů jmenuje prezident republiky na návrh předsedy vlády. Tato rada ministrů je odpovědná parlamentu, který stanovuje základní směry bezpečnostní a vojenské politiky státu. Uskutečňování této politiky zabezpečuje vláda, která se ve vztahu k ozbrojeným silám řídí oficiálně vyhlášenými principy vojenské doktríny.

Za plnění úkolů vojenské politiky v rezortu obrany odpovídá ministr obrany. Jeho výkonným orgánem je Ministerstvo obrany jako politický, administrativní a koncepční vládní instituce. Ke zvýšení státní a politické kontroly ozbrojených sil byly na tomto ministerstvu zavedeny **funkce státních tajemníků**.